

וארטים לראש השנה

הטעם שראש השנה הוא בא' תשרי. כתוב בפסיקתא שהוא משום שהעולם נברא בכה' אלול והאדם הראשון נברא בא' תשרי ובאותו היום הוא חטא והקב"ה דן אותו באותו היום ויצא זכאי בדימוס, לכן כל שנה הקב"ה דן אותנו באותו היום להוציאנו זכאים בדימוס. והדברים תמוהים הא אדם הראשון לא יצא זכאי, שהרי הוא נענש קשה מאוד שנגזרה עליו מיתתו ובזיעת אפיק תאכל לחם והקב"ה גירשו מג"ע? ועו"ק הרי אנחנו ג"כ לא יוצאים זכאים בדן ובקושי מקבלים שנה נוספת והיא בדרך כלל מלאה בתלאות ויסורים? וי"ל שהדבר דומה לאדם שהיה לו מפעל משגשג ומצליח מאוד, באחת השנים הוא שם שם מנהל עבודה וסמך עליו בכל אך בסוף השנה הוא גילה שהמנהל הזניח הכל ולא טיפל בכלום והמפעל היה בקריסה מוחלטת, אז מה אמור לעשות בעל הבית? לתת מכתב פיטורים מייד. אבל כשהמנהל הוא בנו של של הבעל הבית אזי הבעה"ב לא זורק אותו לגמרי אלא מעביר אותו לתפקיד אחר שאולי הוא כן יכול להצליח בו. וכך היה עם אדם הראשון למרות שמעל לגמרי בתפקידו, הקב"ה לא גילגל אותו מהמדרגות אלא הביא לו תפקיד שונה בעולם שברא והעביר אותו למשבצת אחרת. וזאת בקשתינו מהקב"ה שידון אותנו וישאיר אותנו כאן בעולם למרות שמעלנו בתפקיד ויתן לנו חיים להצליח בתפקיד לפי יכולתנו.

האם יש רמז כלשהו בתורה שראש השנה הוא יום הדין. הנה כל המועדים והרגלים הכתובים בתורה נאמר בהם יום ובחמישה עשר יום וביום הביכורים וכדו' לבד מר"ה וי"כ שלא נאמר בהם יום, אלא נאמר בהם בחודש השביעי באחד לחודש ובעשור לחודש בלי יום, והיינו רמז מה שאמר דוד למשפטך עמדו היום והיינו שבימי המשפט עמדו - לשון שתיקה מהמילה היום. רוקח.

אימתי ראש השנה. במדר"ר דברים ב יד איתא: שאלו מלאכי השרת לפני הקב"ה אימתי ראש השנה ויום הכיפורים, אמר להם הקב"ה אני ואת נרד למטה. ולכאורה צריך להבין מהי התשובה שענה להם הקב"ה? מבאר רבי יהודה אסאד הסבר נפלא: ידוע הכלל של 'לא אדו ראשי' ראש השנה אינו חל בימים א ד ו. וידוע המדר"ר בשופטים שכשיש דין למטה בעוה"ז אז אין דין למעלה. ומכיוון שזמן ישיבת ב"ד כאן הוא בב' וה' (מגילה ובכתובות ועוד) ממילא בימים האלו לא דנים למעלה. וא"כ זה מה ששאלו מלאכי השרת מתי יהיה ראש השנה, הרי בימים א ד ו לא משום לא אדו ראש, ובימים ב וה' לא משום דאין דנים למעלה כי דנים למטה. וגם ביום ג לא, משום דאז יחול יו"כ ביום ה' ואין דנים למעלה בה'. וכן בשבת לא, משום דיו"כ יחול בשני ואין דנים למעלה בב'. אז מתי דנים? לכן אמר להם הקב"ה אנו נרד למטה, וא"כ יכול להיות בב' ג ה ז.

באין מליץ יושר מול מגיד פשע. יש להקשות האם אכן אין שום מליץ יושר מול מגיד פשע? האם אין לנו שום זכות מכל השנה האחרונה הא כתוב בחז"ל אפי' אחד מיני אלף יגיד לאדם יושרו? וי"ל שלצערנו את העבירות והתאוות שלנו כאמירת לשה"ר וכו' אנו עושים זאת בכזאת עסיסיות שזה בורא מלאך רע ונורא, בשביל כזה דבר צריך גם מצווה שתהיה באותה רמה שתברא ג"כ מלאך כזה גדול ורם שיוכל להתחרות במלאך המשחית שנברא מהעבירה, וכזה מליץ יושר שתהיה מצווה בשלימות כמו העבירה זה אין לנו לצערנו.

באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חק ומשפט וצדקנו במשפט. יש ע"ז ביאור מאוד יפה: הנה בגלל שבאין מליץ יושר היינו שאף אחד לא מליץ עלינו יושר וכולם דנים אותנו לחובה. אזי תגיד ליעקב דבר חק ומשפט, ומהו החוק והמשפט? שסנהדרין שכולם חייבו הר"ז פטור. לכן וצדקנו במשפט.

ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם את יצחק על גבי המזבח. למה כתב שנעקד ע"ג המזבח י"ל שמסתבר שהמזבח היה י טפחים ורחב ד"א ואברהם קיים כל התורה, והמעשה הזה נעשה ביו"כ ובוודאי אברהם לא עקד לפני המזבח כי היה עובר על איסור הוצאה מרה"ר לרה"י, לכן דייק שעקד על המזבח. ולכן הוצרך גם לומר שהאיל שנמצא נאחז בסבך בקרניו כי בלאו הכי יש בעיה של צידה וכעת הוא ניצוד ועומד.

לפני התקיעות אנחנו אומרים למנצח לבני קרח מזמור. הטעם שנבחר המזמור הזה בדווקא בשעת השיא, ברגע הנשגב והמרום ביותר בר"ה, (למרות שיש הרבה מזמורים אחרים שמוזכר בהם שופר), אומר רבי דוד פוברסקי, שהמזמור הזה מלמד את כולנו איך צריך להתנהג בכזאת שעה גורלית. כי הנה רוב בני"א יש להם הרבה חטאים, וכשמגיע ראש השנה יש להם כזאת הרגשה רעה, האם אני אחזור שוב, הרי אני סו"ס רואה שאני לא עומד בזה, מה אני, שקרן? ! והתשובה לזה היא ממעשה דבני קרח, שהיו מראשי המרד במשה ובתורת ה', והם סחפו אחריהם בשיא רשעותם את קהל ה', והם, שעברו עוון הכי חמור בהיסטוריה (שהקב"ה לא מחל להם אפי' על יונקי שדיים) שבו בתשובה ברגע האחרון ונצלו מאסון כבד ונורא, יש כאן עידוד גדול לחזור בתשובה אפי' כשנראה שהסיכויים אפסו וכבר מאוחר. ולכך אומרים דווקא מזמור זה.

לשמוע קול שופר: הנה מצינו בהלכה שצריך לכסות השופר בשעת הברכה (א"ר. מט"א ועוד) והטעם בזה, אומר האבני נזר, משום שבברכה על השופר מברכים לשמוע קול שופר ולא לתקוע בשופר, ואפשר שהוא בושט השופר שהברכה היא על הקול, וכעין שמצינו שמכסים החלות בשעת הברכה על היין משום בושט החלות. אבני נזר.

בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'. יש לדקדק מה טעם נכתבה בשופר המילה **קול** שופר בשונה מבחצוצרות שהזכיר רק הכלי בלבד? וי"ל שהמשך הפסוק הוא לפני המלך ה', והנה השופר רק מעורר זכות

אילו של יצחק וזה לא נצרך בבית המקדש לפני ה' כי שם היה מקום העקידה ואין לך תזכורת יותר מזה, ואילו קול שופר מעורר זכות קבלת התורה (רס"ג הובא בחכמת שלמה תקפו) ולכן צריך להזכירו במקדש. חתם סופר.

והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. יש לפרש ד"ז ע"פ ר"ה יז שיג' מידות של רחמים נפתח ב- ה' ה', כי ה' הראשון הוא על קודם החטא, ולמה צריך כפרה על קודם החטא כי הוא כפרה על ע"ז שהקב"ה מצרף בזה מחשבה למעשה, ולכן כשיהיה ה' למלך על כל הארץ ויתבטל הע"ז אזי ה' יהיה אחד ושמו אחד כי אין חטא של ע"ז אז היג מידות יהיו רק ה' אחד. עיני שמואל.

מלך מוחל וסולח לעוונות עמך בית ישראל ומעביר אשמתנו וגו'. יש להקשות מדוע מבדילים בין האשם לעוון, היה צריך להיות כתוב לעוונות ולאשמות בית ישראל, ולמה הבדיל ביניהם? וי"ל, אומר המשך חכמה, שמצינו ברמב"ם מעשה הקרבנות א ד שכתב שאשם אינו מכפר בציבור אלא ביחיד כי אין אשם בציבור ולכן לא הזכיר אשמתנו ביחד עם העוונות שאינו בציבור.

הגמ' בר"ה אומרת למה תוקעין ומריעין כשהם יושבים, ואח"כ כשהם עומדים שוב תוקעים ומריעים. מתרצת הגמ' כדי לערבב את השטן ואומר שם רש"י שלא ישטין. וכשישמע שישראל מחבבין את המצוות מסתתמין דבריו. ויש להבין האם בגלל שישראל מחבבים את המצוות מסתתמים דבריו ואין לו אפשרות לקטרג על עם ישראל? מתרץ הרע"א ע"פ חז"ל (יומא פו): שבתשובה מאהבה זדונות נהפכים לזכויות. וע"כ כשהשטן רואה שישראל מחבבין את המצוות היינו שמקיימים את המצוות מאהבה מסתתמים טענותיו כי הוא לא רוצה לומר את פשעי עם ישראל כי זה נהפך לזכות.

הגמ' בר"ה לב: אומרת מפני מה אין ישראל אומרים שירה בר"ה ויו"כ, כיוון שאפשר שמלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אומרים שירה!! וקשה הא קי"ל להלכה שאוכלים ושותים ושמים בר"ה וכן מסתפרים בער"ה כדי להראות שאנחנו בטוחים בחסדו ית', וד"ז הוא סתירה לעניין זה ששירה אנחנו לא אומרים וי"ל, אומר הרב אלישיב, ע"פ הפסוק ואני בחסדך בטחתי יגל ליבי בישועתך, היינו שאנחנו בוטחים בקב"ה, אבל 'אשירה לה', מתי אנחנו שרים לה' רק כי גמל עלי, רק כשהגיעה הישועה. ולפי"ז הכל מיושב אנחנו צריכים לעשות הכל כדי להראות שאנחנו בטוחים בחסדו, לאכול, לשתות, לשמוח, להסתפר, ולכבס את הבגדים. אבל השירה תהיה רק אחרי הישועה.

וארטים פרשת האזינו

לב ג. כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו. וברש"י מכאן אמרו שעונים ברוך שם במקדש וכ"ה ביומא לו. ויש להקשות שבתענית טז. וכן הוא בסוטה מ: איתא לדעת רבי דילפינן שאומר ברוך שם במקדש מנחמיה ט ה ויברכו שם כבודך ומרומם וגו', ובשב"מ צריך פסוק זה, כשכאן נאמר בתורה להדיא ללמוד ד"ז? וי"ל דרבי יהודה בברכות כא. יליף דברכות התורה מהתורה ילפינן מכאן כי שם ה' אקרא, ולכן בשביל ברוך שם הוצרך ללמוד מנחמיה. והנה נחלקו הרמב"ם והרמב"ן בספר המצוות אי ברכת התורה מהתורה או מדרבנן, ונראה דנחלקו בדעת רבי ורבי יהודה הנ"ל.

לב ג. כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו. איתא בחז"ל (מדר"ר כאן) שכאן משה ברוך ברכת התורה. ויש להקשות למה רק כעת הוא ברוך ברכת התורה? וי"ל שעד כאן התורה שאמר היתה דיבור השכינה מתוך גרונו של משה, ואילו פרשת האזינו אמרה משה מפי עצמו, ולכן כאן שאמר מפי עצמו הוצרך לברכת התורה. אבני נזר.

לב ד. קל אמונה ואין עוול. אומר רש"י קל אמונה לשלם לצדיקים צדקתם לעולם הבא, ואין עוול לשלם לרשעים צדקתם בעוה"ז. ויש להקשות הא הטעם שאין משלמים לצדיקים בעוה"ז הוא מפני ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא כי השכר הוא גבוה מאוד ואין אפשרות כלל לשלם כאן בעוה"ז וא"כ איך לרשעים אפשר לשלם? מתרץ הח"ח ע"פ פסחים נ: רבא רמי כתיב כי גדול עד שמים חסדך וכתוב כ גדול מעל שמים חסדך הא כיצד כאן בעושים לשמה כאן בעושים שלא לשמה, וא"כ רשעים שעושים שלא לשמה השכר שלהם הוא מתחת השמים ושייך לשלם להם כי עושים בשביל צרכי מתחת השמים, משא"כ הצדיקים.

לב ז. זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור. שאל אביך ויגדך זקינך ויאמרו לך. יש לדקדק למה זכור ימות עולם אמר בלשון יחיד, ואילו בינו שנות דור ודור הוא בלשון רבים. וכן שאל אביך ויגדך הוא בלשון יחיד, זקנך ויאמרו לך הוא בלשון רבים. וי"ל, אומר רבי יונתן דייויד, ע"פ חגיגה יא: דאין דורשין במעשה בראשית בשניים רק ליחיד, וא"כ זכור ימות עולם הוא מעשה בראשית ונכתב ביחיד, וע"ז נאמר שאל אביך ויגדך ביחיד, ואילו שנות דור ודור זה על המשך הדורות, וזה שרי ברבים לכך כתב ויאמרו לך.

לב מא. אשיב נקם לצרי. אומר רש"י שמכאן ילפינן שאפי' אחרי שהקב"ה זרק את החץ הוא יכול להשיבו. ובשונה ממידת בשר ודם. וההסבר הוא דהנה איתא בתענית כט. ששריפת בית המקדש התחילה בשלהי תשעה באב ועיקר הדליקה היתה ב' אב. ואמר רבי יוחנן אילו הייתי באותו הדור הייתי קובע את הצום ל' באב. ויש להקשות ע"ז הא ר"י בעצמו ס"ל אשו משום חיציו, ומבאר הנימוק"י שכמו חץ ברגע שיצא מידו נגמרה המלאכה ה"ה באש ברגע שהדליק נגמרה מצידו כל פעולת ההדלקה. וא"כ אילולי דברי רש"י היה קשה על רבי יוחנן מדוע היה קובע את הצום לעשירי הרי אשו משום חיציו, וממילא התחלת הדליקה כבר קבעה שהמלאכה נגמרה בתשיעי וא"כ הזמן לצום הוא בתשיעי? ולפי רש"י כאן ניחא, כיוון שרק בבשר ודם נאמר הדין שכשהחץ יוצא מידו א"א להשיב, משא"כ אצל הקב"ה אפי' כשחץ יוצא מידו הוא יכול להשיב,

והרי את ביהמ"ק הקב"ה שרף בעצמו כדאיתא בב"ק ס': לפיכך אמר ר"י אני הייתי קובע זאת לעשירי. האדמו"ר רבי משה מבאיאן הי"ד.

וארטים ליום כיפור

מלך מוחל וסולח לעוונותינו ולעוונות עמו בית ישראל ומעביר אשמתינו בכל שנה. וקשה מדוע אין כוללים הכל יחד מוחל וסולח לעוונותינו ולאשמתינו? וי"ל דכתב הרמב"ם (מעשה הקרבנות א ד) שאין קרבן אשם בציבור אלא ביחיד ולכן באשמותינו לא הוסיף בית ישראל. משך חכמה.

הנה ידוע שמצוות תשובה היא מצווה גדולה ונשגבה וע"י נמחלים כל עוונות האדם והוא נהפך לנקי. ולפי"ז תמה הנוב"י (או"ח קמא לה) למה לא מועילה התשובה לחוטא ששב, גם כדי לפטור אותו מעונשי ב"ד של מטה, שהרי הדין הוא שאדם שמחלל שבת לא יעזרו כמה סיגופים ותעניות ותשובה שיעשה, בכל מצב יסקלו אותו, ולמה? הרי נתכפר לו הכל בתשובה ויש דין שנקי וצדיק אל תהרוג. יש הרבה תרוצים לשאלה הזאת, נביא כאן את תשובת רבי צדוק הכהן ואלו דבריו, שמטרת העונש היא לא רק לכפר, אלא גם להרתיע אנשים שלא יעשו עבירות. ואם התשובה תפטור גם מעונש ב"ד, אזי לא תהיה לחוטא מספיק הרתעה, בשל הידיעה שיש דרך להיפטר מהעונש ע"י תשובה.

נאמר לגבי יו"כ (ויקרא כג לא) כל מלאכה לא תעשו, חוקת עולם לדורותיכם. ובפסוק לב. לגבי צום כתוב **ועיניתם את נפשותיכם ולא כתוב חוקת עולם לדורותיכם.** אומר האור שמח שזה מרמז לגמ' במו"ק ח. שבעת חנוכת בית המקדש ע"י שלמה המלך באותה השנה לא צמו ביו"כ משום חנוכת בית המקדש אבל מלאכה לא עשו. וזה מרמז בפסוק שלפנינו לעניין מלאכה זה לחוקת עולם, אך לעניין צום זה לא לחוקת עולם.

וסלחת לעוונותיו כי רב הוא. יש להקשות האם בגלל שעוונותינו רבים לכן וסלחת לעוונותינו, ריבוי העוונות הוא סיבה לסלוח? וי"ל, אומר רבי יונתן איבשיץ, שהנה נפסק בשו"ע כמו רב שמודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור. והרי מבואר בגמ' (חגיגה טז.) שכשאדם מתוודה על מעשיו יש שני מלאכים שמעידים ע"ז, וא"כ זה נקרא מודה בקנס ואח"כ באו עדים, ולפי רב צ"ל פטור, דאם נאמר כשמואל אז צריך להיות חייב. וזה אנחנו אומרים כי רב הוא, כי נפסקה הלכה כרב שפטור ולכן תחוס עלינו ותפטור אותנו.

על חטא שחטאנו לפניך ביודעים ובלא יודעים. לכאורה היה צריך קודם לבקש על העבירות הקלות והיינו בלא יודעים שהוא שוגג, ורק אח"כ לבקש על החמורות שהוא יודעים והיינו מזיד? ותרץ ע"כ בעל הקיצש"ע שמובא בגיטין ז. שלצדיק אין הקב"ה מביא תקלה גם לא בשוגג, ולכן הסדר שנכתב הוא לפי סדר עשיית החטאים. קודם נכתב החטא של יודעים שהוא חטא במזיד משום שרק לאחריו נעשה החטא של הלא יודעים שהוא בשוגג.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני היום

חיוב הזריזות בעשיית תשובה

כותב רבי אהרן קוטלר בספר משנת אהרן, מה נוראה וחמורה התביעה עלינו, אם אנו מתאחרים מן התשובה אשר כל הנביאים תובעים עליה, והתורה הזהירה מאד עליה, וביחוד בימי הדין, וכל מה שיזדרז כן יעשה הכל בנקל יותר. (משנת אהרן מאמרים ח"ב עמ' ריב). כותב החפץ חיים: ודע עוד, דבעניני תשובה אין מספיק לו במה שלא יעשה העבירה עוד הפעם, אלא צריך לשוב לפני ה', דהיינו להתודות לפניו, ולהתחרט על העבר ולקבל על להבא שלא ישוב לכסלה עוד, ויזרז עצמו לזה, ולא יאחר א' פן יזדמן אחר כך איזה סיבה שלא יוכל לשוב. ב' על איחור התשובה גופא יהיה עונש בפני עצמו. וראיה ממה דאיתא בגמרא (יבמות מח:) מפני מה גרים מעונין בזמן הזה מפני ששהו עצמן להכנס תחת כנפי השכינה. הרי אפילו עובד כוכבים, אף שאינו מחוייב מן התורה להתגייר, מכל מקום משעלה בדעתו להיות שומר תורת ה' ולהיות נלוה אליו, לא היה לו להתאחר, על אחת כמה וכמה איש הישראלי שעמד על הר סיני ואמר כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, על אחת כמה וכמה שאין לו לאחר לשוב לפני ה'. רבי יצחק בלאזר כותב אם האדם אינו חוזר בתשובה בעשרת ימי תשובה, אם כן הרי הוא במרד כביכול נגדו יתברך, שעומד בחטאו אף שהקב"ה פותח בעצמו כביכול לפניו את דלתי התשובה. ולפי זה מובנים דברי הרמב"ם מדוע הבינוני רק אם יעשה תשובה יכתב לחיים, ולא יעזור לו שיעשה מצוה אחרת, אף שבאמת אם יעשה מצוה אחת ולא יעשה תשובה יהיו זכויותיו יותר מעונותיו, אבל יהיה לו עון על כך שלא עשה תשובה, ועון זה יותר חמור מכל המצוות שיעשה, משום שהוא כמורד במלך, שהרי המלך המציא את עצמו אליו כמ"ש דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב ולכך חייב הוא לעשות תשובה, שאם לא כן ודאי שיהיו עונותיו מרובות מזכויותיו, כי אין אפשרות שעל ידי עשיית המצוות יגדלו זכויותיו, כיון שיש לו את העון החמור של אי עשיית תשובה, ומי שאינו שב עתה הוא ודאי פושע גמור ולא תעזור לו שום תחבולה אחרת להנצל מן הדין רק על ידי תשובה.

החתם סופר היה מעורר בדרשותיו על אותם אלו האנשים שבימי חודש אלול, מרבים בתפילה באמירת תהלים בלימוד תורה ובקיום מצוות ומנהגים שונים, אך את עיקר העיקרים אינם עושים הם אינם חוזרים בתשובה. והביא על כך משל למה הדבר דומה, לאדם שביקש לנפוש במקום מרגוע, ושם את פניו לעיירת נופש, הוא הגיע לפאתי העיירה ומצא שם בקתה רעועה, דירה סרוחה ומעופשת, ושכר בה חדר במחיר יקר, עד מהרה נחל מפח נפש נורא, החוס היה ללא נשוא, הזבובים גדשו את החדר, והפשפשים עטפו את המיטה

בהמוניהם, המים לא היו ראויים לשתייה, והאוכל זוועה. נס האיש מהבקתה המחניקה לשאוף אויר צח, הגיע אל מרכז העיירה, ואורו עיניו, היו שם שבילים טובלים בירק, בתים נאים ומרווחים הפנויים להשכרה, הוא פגש בנופשים שהיללו את החדרים המאווררים ואת השירות האדיב, וסיפרו על ארוחותיהם מעדני מלכים. שב הלה אל הבקתה בהחלטה נחושה ואמיצה ליטול את צרורותיו ולשכור דירה במרכז העיירה, נבהל המשכיר וחרד לרווח הנאה העומד לחמוק ממנו, ושאל אותו אמור נא לי, מה מצאת שם שאין לך כאן? סיפר לו האורח על המעדנים שהאורחים מקבלים בכפר במחיר שהוא מקבל כאן את ארוחות העוני התפלות. לא ידעתי שאתה אוהב אוכל כזה, קרא המשכיר, מעתה הוא יוגש לך בשפע, לא עמד האורח בהפצרות ונשאר שם, והמארח עמד בהבטחתו, אבל איזה טעם היה למאכלים בחום הנורא והמבהיל, בקרב ענני הזבובים הטורדים, לריח הביוב העולה על גדותיו וריקבון העובש הנודף מהקירות. זהו המשל. והנמשל אמר החתם סופר מרמז הוא לאותם האנשים שנפלו בפח היצר הרע, והם מתאכסנים בדירתו העתיקה והמעופשת, כאשר עיניהם נפקחות בחודש אלול בימים של חשבון הנפש, והם נוכחים לדעת שבחרו לעצמם מקח רע, הם רואים במדורם של הצדיקים כמה רבה השמחה במעונם, אשריהם ואשרי חלקם, ומתאווים לעקור לשם את דירתם, אבל היצר הרע אינו מסכים לשמוט את טרפו מידו, והוא מפתה אותם בלשון חלקלקות שימשיכו להתגורר בביתו, והוא יביא להם מטוב מאכלי הצדיקים, היינו שיניח להם לומר תהלים ובקשות, ללמוד תורה ולקיים מצוות, ומנהגי ישראל, אך אותם השוכרים לא מעלים על דעתם, שהם עדיין מתגוררים באותה בקתה עלובה ומעופשת, את העיקר הם זנחו, הם לא עיינו בדברי הרמב"ם בהלכות תשובה שעיקר תחילת התשובה לקבל עליו לשפר את מעשיו להבא.

מעשה זה היה רגיל רבי משה גלאנטי לספר בעשרת ימי תשובה כדי לעורר הלבבות לתשובה וזה לשונו : סיפר לי הרב שלמה אלקבץ בשם זקן אחד מאנשי קשטיליאה שהיה שם אחד רשע פריץ מעמנו, שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה, ותועבה שלא עשה, ורצח וגנב וגזל ונאף ואכל נבילות ומאכלות אסורות, והלשין, והיה עשיר, וידו תקיפה עם האומות. ויהי היום ויצא הרב הגדול המקובל רבי משה דיליאון מבית מדרשו ותלמידיו הלכו אחריו, ופגע בו אותו רשע, ואמר לו : שלום עליך אדוני החכם, אמר לו הרב : אין שלום אמר ה' לרשעים, ולא רצה להסתכל בפניו. באותה שעה נכנס בו רוח טהרה, ותפס בכנף בגדו של הרב, ואמר לו, אדוני החכם, אם אני חוזר בחשובה יש לי כפרה? אמר לו הרב : אוי לך, רשע, מה תשובה תספיק לך שנתחיבת ד' מיתות בית דין לאין מספר, אמר לו : ואם אני מקבל עלי אחת מהארבע מיתות בית דין יש לי כפרה? אמר לו כן. אמר לו אדוני החכם השבעה לי בהשי"ת שכבודך בעצמו יבוא אחרי להביאני לגן עדן, ונשבע לו הרב, ואמר לו תקבל עליך מיתת שריפה, שאשליך לתוך פיך פתילה של עופרת רותחת, אז אני ערב לך שאביאך לגן עדן עמי במחיצתי, וקבל עליו היהודי לעשות כן. מיד הלך לבית המדרש של הרב, ולא חזר לביתו, ועזב את אשתו ובניו וכל הונו שקיבץ באיסור, ועמד שם בבכיה ותענית ובשק ואפר, ולא הסתכל עוד בפני אדם שלוש יום. לאחר השלושים יום צוה הרב שיביאו לפניו מטה שמוציאין בו את המתים, וכל כלי הקבורה ויעמידוהו לפני הבעל תשובה וכן עשו, וצוה הרב שיביאו לו תכריכין ויביאו אותם, ואחר כך ירד הבעל תשובה לטבול את עצמו במי מקוה, והתוודה שם בבכיה ועלה ונסתפג ולבש אותם, והושיבו על המטה וכלי הקבורה מונחים לפניו. אחר כך נכנס רבי משה דיליאון ואמר לו : עדיין אתה עומד במחשבתך הראשונה? וצוה החכם ר' משה שיביאו עופרת והביאו, והיה מנפח תחתיו במפוח של אש עד שהותך העופרת היטב ואחר כך לקח את זה האיש והושיבו על ספסל קטן, ולקח מטפחת קטנה וקשר אותה על גבי עיניו, ואמר לו : התוודה על כל עוונותיך לאלקיך, וקבל עליך עול מלכות שמים בלב שלם, ואמור : שמע ישראל וקבל עליך המיתה, חלף עוונותיך שהכעסת כל ימך לבוראך, ועשה הבעל תשובה ככל אשר צוה הרב, ובכה בכיה גדולה ומרה עד מאד, והיו עומדים שם סביביו קיבוץ גדול מזקנים ותלמידי חכמים. ואחר כך אמר לו הרב : פתח פיך ואשליך בתוכה את העופרת הרותחת ותמות על קדושת שמו הגדול, מיד פתח הבעל תשובה את פיו והטה את עצמו לאחוריו ופער פיו לבלי חק, וכל העם עומדים סביביו, אז לקח הרב כף מלאה דבש והשליך אותה לתוך פיו, ואמר : וסר עונך וחטאתך תכופר. מיד התחיל הבעל תשובה לצעוק בקול מר, רבי... למען השם, מה זאת עשית לי? למה זה רמיתני? הרגני נא הרוג ואל אראה ברעתי באבוד נפשי. למה אתאווה עוד אל החיים מאחר שעשיתי כל כך עבירות. א"ל הרב אל תירא ואל תחת כי כבר רצה האלקים את מעשיך, מאותה פעם והלאה לא זז מבית המדרש, וכל ימיו היה יושב בתענית ובתשובה גדולה, ולא פסק פומיה מגרסא.

איתא בתנא דבי אליהו שהקב"ה יושב ומצפה להם לישראל שיעשו תשובה יותר ממה שמצפה האב לבנו, והאשה לבעלה כדי שיגאל אותן ויבנה להם בית המקדש. וכתב על זה רבי חיים פלאג"י בזה הלשון : האמנתי כי אדבר, שבכל פעם שאני קורא המאמר הנכבד הזה, עיני עיני יורדה מים, שאיך יתכן שמלך הכבוד אלקי עולם ה' הוא יושב ומצפה לנו שנחזור בתשובה, כדי לעשות עמנו כל טובות שבעולם, ואין איש שם על לב, ואם בבנו החביב לו, יארע לעת ערב שאיחר לבא, אזי האב עיניו כיונים, משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים, מתי יבוא בנו, וכן אשה שהלך בעלה למדינת הים, כמה צער יש לה עד שתראה פני בעלה, וזה צער השמים. ואם הקדוש ברוך הוא סובל שיעור זה הצער עלינו, על מה אנחנו יושנים בתרדמה גדולה כזאת ואין אנו חוזרין בתשובה שלימה? אהה!! ה' אלקים תן בלב עמך ישראל לשוב בתשובה שלימה לפניך, ולכן צריך

לנצל ימים אלו לחזרה בתשובה, להתקרב לאבינו שבשמים ואפילו יהודי שאכן ירד מטה מטה רח"ל, שיידע שגם אליו באה הקריאה של חיבה בימים אלו מאת הקב"ה, אשר כביכול פושט את ידו לכל יהודי אפילו אם נתדרדר כבר למטה, ואומר לו בני אהובי חזור אלי, תתקרב אצלי כי ימינך פשוטה לקבל שבים. ואדם המנצל הזמנה זו ומיד תופס ואוחז ביד אביו שבשמים הפשוטה לקבלו באהבה, אין די מילים לתאר השמחה שגורם אדם זה בשמים, ואיך שהקב"ה שמח עמו, והוא נעשה אהוב לאביו שבשמים כבן יחיד החביב לאביו אוהבו. וכדי להבין ולקבל קצת השגה איך שייך לומר על יהודי אשר הכעיס את אביו שבשמים שנים הרבה, ועכשיו ברגע אחד יכול להיות אהוב להקב"ה כבן יחיד, אשר דבר זה לכאורה אינו מובן בהשקפה ראשונה, ביאר זאת רבי מנחם נחום ליברזון אב"ד יאס מחשובי חסידי שטפנשט בויאן: הנה כותב הרמב"ם גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה וכו' אמש היה זה שנאו ליפני המקום, משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד, קרוב וידיד, וממשיך שם הרמב"ם אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל צועק ואינו נענה, עושה מצוות וטורפין אותו בפניו וכו' והיום, הוא מודבק בשכינה וכו' צועק ונענה מיד וכו' ועושה מצוות ומקבלין אותו בנחת ושמחה, ולא עוד אלא שמתאווים להם. והקשה רבי נחום שאינו מבין איך זה יכול להיות. תארו בעצמכם הנה עומד כאן מצד אחד יהודי צדיק, עובד השם ששיבר כל עצמותיו עבור עבודת השם יתברך כל ימי חייו, ומצד שני עומד בעל עבירה גדול שרח"ל כבר עבר על כל עבירות שבעולם, כל ימיו, ובסוף ימיו חזר בתשובה ועליו אומרים לשונות מופלגים כאלו כמו הראשון, ועוד יותר אהוב נחמד, קרוב וידיד, ומקבלים מצוותיו ומתאווים להם, איך זה יתכן אתמהא? אכן המשיך רבי נחום ואמר: הרי אתם יודעים מה שהיה עם בני, (היה לו בן ברוסיה שבימים ההם נאבד ונחטף בין העמים רח"ל הוא הושפע מהקומניסטים והלך בעקבותיהם וסר מן הדרך.) הנה חשבת אודות בני איזה צער עמוק יש לי ממנו והגעגועים העצומים שיש לי עליו שיחזור בתשובה ויבוא אלי, והנה דמיתני בעצמי, אלו היה הוא עומד עתה כאן מחוץ לביתי, ודופק על הדלת, ואני שואל מי דופק? ושומע, אבא זה אני... בך... ואני פותח את הדלת ורואה אותו, והוא ניגש אלי ואומר רק מילים אלו אבא אני רוצה לחזור הביתה ולהיות טוב איזה שמחה והתרגשות איזו אהבה וחיבה היה מתעורר בליבי אל בני, איך הייתי מחבקו ומנשקו, והמשיך ותיאר בהפלה יתירה כמה וכמה ביטויים של אהבה וחביבות שהיה לו אל בנו, והמשיך חשבתני בעצמי שאם הדבר כן בבן אדם, שהוא בסך הכל רק בשר ודם שאע"פ שנאמר כרחם אב על בנים, מכל מקום סוף סוף גם זה הוא בהגבלה, כי הלא בשר ודם הוא כולו מוגבל, אם כן ק"ו וכל שכן אצל השי"ת שהוא ללא גבול ומידה, ודאי אם יהודי שב אליו ואומר לו אבא אני רוצה להיות מעכשיו טוב, איזה שמחה עצומה נעשית על ידי זה בשמים וממילא מובן איך נעשה יהודי כזה בין רגע אהוב נחמד קרוב וידיד וכו'.

סיפור הרב אורי זוהר שבתחילת דרכו בחזרה בתשובה, התייעץ עם רבו כיצד ינהג בשבת הראשונה לחזרתו בתשובה, האם ילך להתפלל בבית כנסת וכו' הרב לא התיר לו ללכת לבית כנסת, כיון שבשבת התפילה ארוכה ואינו רגיל בתפילות, אלא יעץ לו להשאר בבית כל השבת, וכך עשה. לפני שבת קנה פיג'מה חדשה ופיצוחים גרעינים פיסטוקים וכו' ובשבת לבש את הפיג'מה החדשה וישב ופצח גרעינים וכו' ובשבת שניה הלך לבית הכנסת לשעה אחת בלבד, ובשבת השלישית הלך לבית הכנסת לשעתיים, וכו' ובי"ה לאט לאט עלה ונתעלה בתורה ובמצוות, אך התנאי החשוב בדרך זו היא שכל צעד וצעד בחזרה בתשובה יהיה יציב וחזק לא רופף ומתנווד פעם כך, פעם כך, כפי שאמרו חז"ל פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם חז"ל נתנו דוגמא של פתח של מחט ולא דבר אחר, ללמדנו שהפתח צריך להיות יציב וחזק, כדוגמת המחט העשויה מברזל ופלדה. כל אחד בימים הנוראים מקבל על עצמו קבלות להתחזק, והנה כל שנה אנו מקבלים קבלות, וכשמגיע הימים הנוראים אנחנו שוב נמצאים באותו מקום ובאותו מצב היכן שעמדנו שנה שעברה וגם שנה שלפניה לא השתנינו כלל מדוע?

מי שלא שם על לבו וחוזר בתשובה בימים אלו דומה הוא לסיפור שסיפר הרב ניסים יגן, שביקר פעם במחלקת ילדים בבית חולים וראה ילד קטן שהיה רץ משחק ומשתולל כל הזמן והיה נראה יותר בריא מכל הרופאים והאחיות יחד. הוא ניגש בשקט אל האחיות ושאל מה הילד הזה עושה כאן הוא נראה בריא יותר מכולם, עוד מעט כל הנוכחים יהיו חולים בגללו, הוא העיר בחיוך. אבל האחיות הביטה בו בעיניים עצובות ואמרה בשקט אילו היית יודע ממה הוא סובל היית בוכה יחד עם ההורים שלו, והיא המשיכה הילד סובל ממחלה נדירה שאין מזור ותרופה בשבילה והוא בסכנה מיידית. כעת מספר הרב יגן הוא התבונן על הכל בצורה שונה, הוא ראה את ההורים עומדים בצד עצובים מאוד הוא ראה את הדאגה על פני הרופא כל פעם כשראה את משובותיו של הילד, היחיד שלא נראה מודאג כלל ועיקר היה הילד, והשאלה היא למה? התשובה פשוטה למדי. הרופא, האחיות וההורים מבינים את המצב, אבל הילד שעוד תקופה קצרה כבר לא יהיה בין החיים לא מבין. הדברים אמורים לעורר אותנו לא להיות שאננים כאותו ילד אלא להבין את התסבוך בו אנו נמצאים.

הארות בענייני ימים נוראים והעבודה בימים אלו. ערוך בדרך שאלות ותשובות

שאלה: ערב ראש השנה כל שנה זה יום עמוס. על מה לא לוותר באותו היום? **תשובה:** בטור סימן תקפא כתב שע"י התענית של חצי יום בער"ה נמחלים שליש מעוונותיו של האדם. והמהרש"א בברכות לב: כותב שאיגרתא דתעניתא צדקה, ורק ע"י צדקה נחשב שצם. והרמ"א בסוף הסימן שם הוסיף שנהגו לילך על הקברות בער"ה ולהתפלל כי שם התפילה נשמעת ביותר. רבי חיים פלאגי בספרו מועד לכל חי מביא סגולה נוספת למחילת עוונות: לקרוא בערב ראש השנה מתחילת פרשת כי תבוא ועד סוף פרשת מקרא ביכורים ומוסיף רבי חיים פלאגי שהעושה זאת בערב ראש השנה הקב"ה מוחל לו על כל העוונות.

שאלה: אדם שרוצה להרגיש את חרדת יום הדין, אבל רוצה לעשות זאת נכון מבלי שזה יביא עליו בהלה ועצבות, מה הדרך הנכונה לעשות זאת? **תשובה:** הרב וולבה בספרו עלי שור כותב שצריך לדחות מעלינו את הבהלה והמהומה התוקפת את האדם בערב ראש השנה ולהתאזר בשמחה, לקראת היום הזה הקרב ובא, כמו שנאמר אשרי העם יודעי תרועה ד' באור פניך יהלכון, ואז הפסוק ממשיך בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירומו, ורואים ביסוד דבריו שאדם שרואה שחרדת הדין מביאה אותו לבהלה, ידע שאין זה החרדה הרצויה אלא יפנה לדברים הגורמים לשמחה, ומכוחם יכנס מחדש לחרדת יום הדין מתוך צלילות הדעת ושמחה פנימית ואמיתית.

שאלה: בימים נוראים כשהשליח ציבור מגיע בקדושה של מוסף למילים איה מקום כבודו ומאריך בתיבת איה ישנה תפילה שמבקשים שהקב"ה יתן לנו אחד משלושה דברים, עושר, בנים צדיקים, רוח הקודש, האם בקשות אלו אומרים בפה או רק בהרהור? **תשובה:** כתבו הפוסקים שאין לומר תפילה זו בפה, אלא רק בהרהור ומחשבה, והביאו שהטעם הוא ממה שכתב הבית יוסף שארבעה מלאכי חבלה עושים דין כשמפסיקים בין קדוש לברוך, ולכן אין לומר תפילה זו אלא בהרהור.

שאלה: מה אפשר לעשות כדי שנוכל לגשת לראש השנה עם הרגשה שאנו מסוגלים לבוא לדין ולזכות בו כי הרי לא יצדק לפניך כל חי? **תשובה:** המשגיח רבי משה אהרן ברוורמן כתב במכתב לבנו שמקובלנו מרבתינו שעל אף שבאמת אין לנו את היכולת לעמוד לפניו בדין, אך כשאדם מגיע עם הבנה שהוא לא מרוצה מהמצב שלו, וזה לא לרצונו זה עצמו יכול לשמש בשבילו לצד זכות לזכות בדין.

שאלה: הנה ידועים דברי הגר"ח מוולאז'ין שבר"ה יש לבקש רק על מלכות ה', וכדברי הזוהר שאלו המבקשים חיים ומזונות הם ככלב האומר הב הב ושוכחים את שמו המחולל של ה'. השאלה היא האם גם בזמנינו כך צריך לנהוג? **תשובה:** מתפקידנו בר"ה הוא להמליך עלינו את הקב"ה, והיינו שכל מטרתנו בעולם זה לעשות רצונו יתברך, ואני כלום, וכל הצרכים שלי מתגמדים כשזה מתנגש ברצון ה'. רבי ישראל מסלנט חידש לנו שדברי הזוהר נאמרו רק בדורות הראשונים, אבל בדורינו שאחד שיש לו קצת קשיים בפרנסה הוא כולו טרוד בזה, אפי' אם נבקש על דברים גשמיים כפרנסה ובריאות זה המלכה של הקב"ה, כי אנחנו מרגישים שהקב"ה היום קובע את עתידנו וזה גופא המלכה. משא"כ בדורות ראשונים שאנשים היו יכולים להתרכז במלכות שמיים ולשכוח מכל העולם. וברור שצריך לבקש שה' ימלוך ולשמוח במלכותו אבל החידוש הוא שגם בקשה על צרכים פרטיים היא מלכות, משום שמביעים בזה את ההכרה שרק הקב"ה בכוחו לעזור לנו. **ומותר וצריך לבקש בקשות פרטיות אפי' בפה ובשבת,** כן פסקו החזו"א והרב אלישיב. וכותב רבי שלמה קלוגר שהדרך לקבל שנה טובה ומתוקה זה ע"י שאנו נאמין בכל לב שהקב"ה יכתבנו לטובה.

שאלה: מתי הזמן לבקש בקשות פרטיות? **תשובה:** לבד מהמקומות בהם מוזכר להדיא כזכרנו לחיים' וכו' יבקש לפני יהיו לרצון הנאמר בסוף אלוקי נצור. ולפני שמבקש יודה על מה שקיבל כל השנה, ויבקש שהקב"ה יחון אותו במתנת חיים ויתן לו לעשות את תפקידו בעולם הזה גם השנה, ללא בעיות של פרנסה, בריאות, וצער גידול בנים, ושיוכל לעבוד את ה' בלי הפרעות. עוד זמנים מסוגלים מאוד לקבלת התפילות הבאנו בשבוע שעבר: ברכת כהנים שאז התפילה מתקבלת אפי' שלא הולך בחוקות ה'. וכן בפתיחת הארון, ובהגבהת התורה.

שאלה: האם בתקיעות זה זמן לבקש? **תשובה:** תקיעות הוא זמן מסוגל מאוד, שזהו הזמן שבו דנים את האדם וזה זמן של וידוי ותשובה והוא עת רצון גדול לשוב בתשובה, ואפשר אז לשוב בתשובה גם על דברים שבזמן רגיל קשה מאוד לשוב עליהם כגון מחטיא הרבים. החסידים נהגו אז לומר יה"ר המודפס, אך בישיבות (הליטאיות) לא נהגו לומר בפה כי אם להרהר בתשובה ולהתוודות בלב. וכמובן שלאחר כל זה יכול להרהר בקשות בליבו. ויש להוסיף שעיקר התיקון בתקיעת שופר הוא התשובה של האדם.

שאלה: במה יש להרבות בימים אלו? **תשובה:** מפורסם שכל גדולי הדורות האדמו"רים הרבנים והחכמים מנצלים כל רגע לאמירת תהילים. הגר"ז מבריסק היה נוהג לומר תהילים במשך כל היום ברי"ה. וביאר שביום הזה הדבר דומה לאדם שהתברר לו כי בנו שאך אתמול היה בריא, כעת הוא נמצא במצב סכנה, וכן כל עניין פרנסתו ושאר הדברים נמצאים כעת על כף המאזנים, ובכזה זמן אומרים תהילים. ובעשיית מי שיכול להספיק מחוץ לסדריו בזמנים הפנויים וודאי ראוי להוסיף עוד פרק, כי כל מעשה קטן שעושים בימים אלו משפיע המון על כל השנה. וכתבו הקדמונים שהכוח שיש ליחיד בעשייתו הוא ככוח הציבור. (ורבי אלימלך בידרמן מביא בספרו באר הפרשה סגולה גדולה לכל העניינים בלילה הראשון של ראש השנה לומר ב' ספרי תהילים ברצף ויבקש מה שרוצה ויראה ישועות). ויש להוסיף שלפעמים עדיף מעט בכוונה מהרבה שלא בכוונה, וישנם פרקים מיוחדים שאפשר לכוון בהם יותר ולהתחבר למילים: אם זה פרקים ששופכים בהם את לבנו ואם זה פרקי הודיה שיאמרם לאט ובכוונה.

שאלה: מובא בשם האריז"ל שמי שמוריד דמעות סימן הוא שנפשו טובה ושליומה. ומי שלא, סימן שנפשו אינה שליומה. יש להקשות האם אכן נפסק שמי שלא יוצאים לו דמעות, האם נפשו אינה שליומה? **תשובה:** ראיתי בשם הסטיפלער שדברי האריז"ל הולכים על אנשים מבוגרים שיש להם רגש, אבל אצל צעירים דמעות הכוונה היא המקסימום שהם מגיעים ודמעות הם רק כמשל, יש כאלו שאצלם רגש ורוממות זה כמו דמעות. (ור"ח ויטל הביא מרבו האריז"ל שיש איזה רגע של התעוררות באמצע ר"ה וזה הזמן שבו דנים אותו למעלה ואז יקבל ע"ע קבלה שיכול לעמוד בה וזה ישפיע על גזר דינו לטובה).

שאלה: איך אדם יכול לבוא לראות פני המלך כשהוא מלא בחטאים מכל השנה, ואיך מקיים תשובה מאהבה? **תשובה:** רבינו יונה באגרת התשובה אומר שבראש השנה אדם צריך לשכוח מכל העבר ולהרגיש כאילו היום הוא נולד, היינו שאין יחס לעבר כלל, וכעת הכל מתחיל מחדש כתינוק שנולד וכך רואה אותו הקב"ה. וההרגש צריך להיות אהבת ה' גדולה, שיש לנו אבא שנותן לנו מתנות בלי גבול, וישחזר לעצמו מתנות שה' נתן לו במשך השנה ויגרום לעצמו לאהוב את ה' שכל היום רק מטיב אתנו וכל מה שהוא דורש זה שנקיים את הוראותיו. וכעת אתה יכול להמליך על עצמך את הקב"ה יותר מהעבר להשתדל להיות עבד יותר נאמן, ועושים זאת ע"י קבלה אפי' קטנה, ובלבד משהו שהוא יודע שלא יגמר תוך יום יומיים. ותשובה מתוך הכרת הטוב, אז חסדי ה' בקבלת התשובה הם עד אין קץ. וזוהי תשובה מאהבה.

שאלה: לפי מה דנים את האדם? **תשובה:** הירושלמי אומר כשדנים את האדם ברי"ה דנים אותו לפי ההתנהגות של יום ראש השנה ולא לפי מה שהתנהג כל השנה. (ראה בהרחבה עלי שור א מד) אז אפי' אם כל השנה הייתי רע, כיוון שכעת אני מתנהג כרצון ה' אז אני אזכה בדין. אמנם זה ברור מי שהוא רע כל השנה בדרך כלל הוא לא יכול להתגבר על היצה"ר לומר איזו מילה של לשה"ר או על החזן, או על זה שתפס לו את המקום, או מי שהזיז את המזגן, או אשתו שלא הכינה את הדג שהוא אוהב וכדו'. אבל מי שיש לו ימים יותר טובים ופחות טובים, יש לו מדברי הירושלמי הנ"ל פתח תקווה שיוכל היום להיות יותר טוב.

שאלה: מה צריך להרגיש בעשיית? **תשובה:** ידמיין לעצמו את הבן שלו או מישהו אחר שהוא הכי אוהב או את עצמו נמצא על חבל תליה, ואוטוטו משמיטים את הקרקע מתחת לרגליו ואם יעשה פעולה כל שהיא אזי מחזירים אותו לחיים, בוודאי יעשה ככל שביכולתו למנוע את מיתתו. אנחנו בעשיית תלויים ועומדים וע"י פעולה של תשובה אנחנו יכולים להינצל. פשוט שנעשה כך בטרם יהיה מאוחר.

שאלה: איך להתפלל בעשיית? **תשובה:** כתוב בחת"ס בשם הקדמונים שכל התפילות של כל השנה שנפסלו מחמת שלא כיוון טוב תלויים ועומדים עד עשיית, ואם בעשיית האדם מתחזק בתפילה, אזי הוא זוכה שכל תפילה מכפרת על אותה התפילה באותו היום של כל השנה. כגון שחרית של יום ראשון מכפר על השחרית של ימי ראשון של השנה. לכן היצר מתאמץ להכשיל, אבל הידיעה שיכול להשיג שתפילה אחת שלו מצילה מאות תפילות עושה את זה שווה להתאמץ. ושבת שובה כותב האריז"ל הנזהר בשמירתה בכבודה ובעינוגה מוחלים לו על חטאיו בכל שבתות חייו מיום היוולדו.

שאלה: מה זה תשובה? **תשובה:** כל זמן שאדם לא עושה תשובה יש חציצה בינו לקב"ה, ותשובה זה דבר שמוחק את פשעי העבר, ובכך מסלק את החציצה. ועיקר התשובה הוא ג' דברים חרטה, וידוי ועזיבת החטא (והיינו קבלה לעתיד). ונפרט: דבר ראשון צריך להתחרט על מה שעשה, וכמו אדם שעשה עסקה לא טובה שמתחרט עליה, דבר שני לבקש סליחה מהקב"ה על מה שעשה והיינו וידוי. דבר שלישי והוא הקשה מהכל והוא מעכב כמבואר בראשונים. והיינו שיקבל ע"ע לעתיד לא לשוב לזה העוון לעולם, ואם היה ברור לו בשעת הקבלה שלא ישוב, אז אפי' שאח"כ שב על קיאו התשובה מועלת. ואמנם הדבר קשה אך רבינו יונה אומר רעיון קל יותר שמספיק להיות 'מתייצב על דרך טוב', העיקר זה הדרך ברגע שאתה בכיוון הנכון והיינו שאתה יודע את הבעיה, ומעוניין להפסיק עם הלשה"ר והדיבור בחזרת השי"ץ ויש לך רצון ושאיפה להגיע ליעד אזי אפי' שהוא עדיין רחוק אבל הוא בכיוון חיובי זה מועיל. וכשאדם מתחיל להשתנות זה נקרא שחזר בתשובה, אפי' שידוע שיקשה עליו להחזיק מעמד. כי מטרת התשובה היא לומר לקב"ה איך אני באמת רוצה להתנהג, וזה תפקידי להראות לקב"ה בעשרת ימי תשובה שאני רוצה להתנהג כך, ובמקביל יקבל ע"ע משהו שיוכל להחזיק בו הלאה אפי' מעשה קטן ועי"ז הקב"ה מקבל את התשובה.

שאלה: האם יש יום בעשיית שהוא מיוחד משאר ימים? **תשובה:** כן. כתוב במטה אפרים שיום ח' בתשרי הוא יום מיוחד מכיוון שהוא יום שאומרים בו יג' מידות. ובאלף המגן כתב שיש המתענים ביום זה. וכתוב בספרים (בני יששכר ועוד) שהוא יום סגולה והתעוררות רחמים, והוא יום מסוגל ביותר לתפילה. וכן כתוב בספרים הקדושים השומר שבת שובה כהלכתה מתכפר לו כל מה שחילל במשך כל שבתות השנה.

שאלה: סגולה ליו"כ: **תשובה:** כתב רב האי גאון שהאומר אדון עולם לפני התפילה בכוונה תפילתו נשמעת ואין השטן מקטרג עליו ובפרט ביו"כ.

שאלה: מה מיוחד ביו"כ? **תשובה:** יום כיפור הוא יום של רחמים וה' מוחל בו על כל העוונות (ע"י תשובה והוא מכפר רק למי שמאמין בכפרתו) וכל השקעה הכי קטנה בדיבור ובמעשה מזכה אותנו בשכר עצום. הנה אם יום אחד אתה מגיע עם המשפחה שלך לפארק, ואתה בא לצאת וכל הילדים עייפים ועצבנים ואין להם סבלנות ואין אוטובוסים, ופתאום בא אליך אדם ואומר לך אני נוסע לכיוון הבית שלך, ולוקח אותך עם כל המשפחה. מדוע זכית לכך? זה בגלל שביו"כ בין מוסף למנחה אמרת עוד פסוק בתהילים. או למשל הבן שלך לא מסתדר עם החברים בכיתה, כמה צער ועגמו"י יש לך מזה ואתה יכול לפתור זאת בקלות, ע"י עוד מעשה טוב של הארת פנים ביו"כ לבני הבית, או למישהו שצריך את זה בספסל בביכ"נ, וכל דבר הכי קטן ביו"כ, פועל הרבה מאוד במשך כל השנה כולה.

שאלה: מבואר ברוב הראשונים שדרך התשובה לבד מוידוי וחרטה היא קבלה לעתיד. השאלה היא מה לקבל לעתיד? **תשובה:** ידוע שרבי ישראל סלנטר היה מדבר כל האלול על הקבלה שצריך לקבל בשעת נעילה ולחשוב כל הזמן איזה קבלה יוכל לקיים. והורונו רבותינו שצריך לקבל קבלה קטנה שיוכל להחזיק בה, ולא כדאי שזה יהיה דבר רגשי כיוון שלא תמיד אפשר להרגיש, אלא דבר מעשי. הרב שך בשיחה ידועה בער"ה אמר שיקבלו ע"ע ברכת המזון מתוך סידור. ורבי מיכל יהודה אמר שיקבלו אשר יצר מתוך הכתב. ומה התועלת בדברים קטנים? י"ל שאם אדם מתגבר על דבר קטן בדרך כלל הוא מתחזק בעוד דברים. וברור שהדבר הרצוי לפנינו יתברך שהאדם יתחזק בדבר שהוא חלש בו כגון אדם שרגיל לדבר דיבורים אסורים יקבל ע"ע קבלה בזה הדבר, כגון שיש שעה ביום שיהיה מה שיהיה הוא לא מדבר לשה"ר, שקר וכו'. כי מי שמשנה טבעו אז זה בגדר עקירה וזוכה להארת פנים מיוחדת מאיתו יתברך.

שאלה: אדם שרדף אותי כל השנה והרס לי את החיים במזיד, פשוט התעלל בי לאורך זמן, בייש אותי ברבים וירד לי לחיים האם אני מצווה לסלוח לו? **תשובה:** כדאי לי מאוד לסלוח לו, כי כמה שיותר השפיל אותך, במחילה שלך אתה יותר מעביר על המידות והקב"ה יותר מעביר לך על הפשעים ונותן לך שנה יותר מתוקה, ומה שלא תמחול לו לא יעזור לך שום דבר לשנה הקרובה ומה שתמחול לו הרווח הוא נקי לך ותזכה לישועות אדירות אפי' נגד הטבע. **ויש להוסיף** מה שכתב האליהו רבה. מי שאינו מעביר שנה מליבו ביום הכיפורים אין תפילתו נשמעת.

שאלה: החיי אדם מביא שצריך בוידוי להתוודות על עוד מאות עבירות (והוא מפרט אותם שם). האם צריך לומר הכל וא"כ הרי זה קשה מאוד? **תשובה:** הסטיפלער היה מייעץ לומר בכל תפילה חלק. היינו במעריב יאמר את כל החיי אדם על האותיות א-ה. בשחרית יאמר ו-י. וכן הלאה. וכך עד נעילה יאמר הכל. וכך יוכל גם לכוין יותר.

שאלה: אדם שהורגל לדבר לשה"ר ופגע בהרבה אנשים ואינו יודע או שאינו מסוגל לבקש מחילה, כיצד יוכל לפייס את חבריו? **תשובה:** דבר ראשון לומר בפה מלא שמוחל לכולם (תפילה זכה). רבי גרשון אדלשטיין נוהג להביא ע"כ את דברי החוה"ל שהאדם צריך להשתדל מה שיכול ולבקש מה' שיתן בלב הנפגע למחול לכל מי שהכעיס אותו אפי' בלא יודעים. והוא עצמו ישתדל ככל יכולתו לעשות את כל דרכי התשובה והקב"ה יסייע בידו שאכן ימחלו לו.

שאלה: אישה שמטופלת בילדים והיא לא יכולה להתפלל בבית כנסת, וכמובן אין לה התעוררות מספקת בימים הגדולים בראש השנה ויום כיפור, מה היא יכולה לחזק עצמה? **תשובה:** רבי אליהו לופיאן אמר מקובל אצלי מרבתי: נשים הנמצאות בביתן בימים הנוראים ומטפלות בילדים אינן צריכות לרוממות של בית הכנסת כדי שתפילותיהן יעלו למעלה אלא להן יש צינור ישיר עד כסא הכבוד ובמעט הזמן והכוונה שיש להן הן מתקרבות לעולמות העליונים ומה שלוקח לציבור שעות ארוכות הן משיגות ברגע קצר. והרב שטינמן זצ"ל היה אומר המטפלת בילדיה ובקושי מצליחה לפתוח המחזור אין לה מה לדאוג ולחשוש, על השנה שתהיה לה אדרבה זכות המצווה של טיפול בילדים זה מה שיזכה אותה בשנה טובה. והדברים אמורים גם על מי שלא יכול להתפלל בבית כנסת בגלל שהוא בבידוד או קשה לו לצום וצריך להיות בבית וכדו' ולא יכול להתעורר מספיק, אז אותם אנשים צריכים לדעת שכיון שהקב"ה סובב שבוה הדרך תעבור את יום כיפור וראש השנה אז זה התפקיד שלך וכמה שאתה מתאמץ זה רצוי לפני ה' מאוד מאוד. **ויש להוסיף** מה שמובא במטה משה שנשים לא תעמודנה בתפילות הימים הנוראים כי הן אינן דומות למלאכים, ואין תועלת בזה, וזה לא מנהג, והן סתם מצטערות, וזה עלול לפגוע בהן בכוונת התפילות.

שאלה: מה העצה הטבעית לעבור את צום יום הכיפורים בקלות שיוכל באותו יום להתעסק רק בעבודת ה' ולא להרגיש חלש שלא יוכל לעבדו כראוי? **תשובה:** שבוע לפני הצום ימעט ככל שיכול משתיית משקים עם קפאין כקפה וקולה, ומיוממים לפני הצום ירבה בשתייה כמעט כפול מהנצרך לו, בערב הצום יאכל ארוחת

בוקר מסודרת, ארוחת ביניים קלה, ובארוחת צהרים יאכל דברים מקמח מלא וכן יוסיף הרבה ירקות לתפריט, בסעודה מפקסת יאכל חלה עם טחינה וירקות וכו', אך לא יאכל במשך היום דברים מלוחים כמוצאים ומטוגנים ולא אכילה גסה וכן לא יאכל רוגלך ודברים מרובי סוכר למיניהם במשך היום. כמו"כ לא יעמיס ע"ע יותר מידי אוכל. וכך יהווה הדבר כהשתדלות ראויה שלא יצטרך כל היום הגדול להיות בחולשה גדולה, והחכם עיניו בראשו. **ב. עצה מהחפץ חיים להקל התענית.** ציטוט מדרך שיחה עמוד שפא': רבי אליהו דושניצר סיפר ב"ועד" כי ה"חפץ חיים" היה תולה פתק בישיבתו בראדן לפני תשעה באב, ובו היה כתוב ב' דברים: א' עצה להקל התענית - לשתות כוס תה מתוק מאד, ואח"כ כוס שני בלא סוכר כלל.

שאלה: כידוע אין יום הכיפור מכפר על עבירות שב"א לחבירו עד שירצה את חבירו, ממי הכי צריך לבקש סליחה? **תשובה:** מכל מי שפגע בו, ובפרט מוטל על האדם לפייס את אשתו כי המצער את אשתו גורם ר"ל שיתקצרו ימיו כך כותב הרמ"ק, והרבה פעמים מרוב שאדם הוא צדיק הוא ממעט מחובתו לדיבור עם אשתו גם במקום הצורך, והאדם חושב עם אשתי אני אסתדר, אבל זה לא כך וחייבים לכה"פ בעיו"כ לבקש סליחה, ולבאר היטב שהדברים שעשה וציערו אותה לא נבעו מרוע אלא מחוסר שימת לב, וברור שבשנה החדשה הוא ישתדל ביתר שאת לחשוב מה מפריע, ועיי"כ וודאי שתמחל לו.

שאלה: מהי הסגולה הגדולה לישועה שהנהיג רבי אריה לויין וכן נהג הרב אלישיב? **תשובה:** במוצאי יום כיפור מיד אחר התפילה יש כח לכל יהודי ועל כן נהגו להושיב ג' יהודים 'רגילים' [ח"ו, אין דבר כזה...] והם 'פוסקים' ישועות, ואומרים כשם שגזרנו בב"ד של מטה כך יגזרו בב"ד של מעלה, ורבים רבים נושעו מזה.

שאלה: האם מוטל על האדם מדין חינוך לקחת בנו לבית הכנסת? והשאלה היא בפרט בימים נוראים שנמצאים הרבה בבית הכנסת, מה מחוייב בזה? **תשובה:** הדבר ידוע שיש ילדים שליבים נמשך יותר לביהכ"נ והם אוהבים לבוא להתפלל מתחילה ועד הסוף, אבל יש הרבה מאוד ילדים (וידוע שזאת בעייה נפוצה) שהדבר מעיק עליהם ויש להם מזה הרגשה לא טובה, ואם האבא יקח אותם לביהכ"נ אז הם יפתחו סלידה לעניין, וכשיגדלו בית הכנסת לא יהיה מקום החביב עליהם וזה שלוקח אותם לשם בצעירותם יכול לגרום רק נזק לעתיד, וכאלו ילדים החכם עיניו בראשו, יחכה בסבלנות עד שיגיע מצב שהילד מעצמו ירצה לבוא ולא יכריח אותו כלל לזה. פעם שמעתי את רבי גרשון אדלשטיין אומר בתקיפות להורה על ילדו בן 11 שלא יכריח כלל וכשהילד יגדל זה יבוא לבד וחזר ע"כ כמה פעמים. מה שכן יכול לעשות לדבר ע"כ הרבה בבית, כמה גדול הוא בית ה' וכמה תועלת יש למי שמכבד את הקב"ה ומגיע להתפלל ובפרט בבית הכנסת וכו' והדברים חודרים לליבו אט אט. וכמובן, מדובר רק על ילדים שלא מפריעים בתפילה. אבל ילדים שמפריעים לאחרים להתפלל, אין להביא כלל.

חידות בענייני היום וכן לחג הסוכות: וחידות שונות לשאל לילדים - מלוקט משנים קודמות

חידות לפי הא' ב' לימים הנוראים: א. ... שפתינו יערב לפניך [ארשת]. ב. איזה עבירות יום כיפור אינו מכפר [בין אדם לחבירו]. ג. אחד מהכינויים של הקב"ה [גיבור - אתה גיבור]. ד. במה טובלים פרי בראש השנה [דבש]. ה. איזה עוד שם יש לחודש תשרי [ירח האיתנים - משום שהוא 'חזק']. ו. באיזה מילה מתחיל הרבה מהקטעים בתפילת שמו"ע של ימים נוראים [ובכן]. ז. מה שמו של ראש השנה בייעלה ויבוא [יום ה'זכרון' הזה]. ח. מהו הקטע הראשון שבו החזן מתחיל חזרת הש"ץ בברכת ה'קל הקדוש' [חמול על מעשיך]. ט. מה החזן צריך ללבוש בסליחות [טלית]. י. באיזה מסכת כתוב דיני יום כיפור [יומא]. כ. איזה עוד שם יש לראש השנה [כסא - ליום חגיגו]. ל. כמה פסוקים יש בפרשת וילך [ל]. מ. איזה פזמון בר"ה ויו"כ מתחיל במילה 'וכל' [מאמינים]. נ. איזה דבר 'מתירים' בערב ראש השנה בפני שלושה [נדרים]. ס. מה אוכלים בתחילת הסעודה בראש השנה [סימנים]. ע. איזה תפילה אומרים אותה כל יום בסוף התפילה, ובראש השנה בתוך שמו"ע [עלינו לשבח]. פ. איזה פעולה עושים בכל שבת פעמיים, ובראש השנה עשרות פעמים [פתיחת הארון]. צ. מעביר את רע הגזירה [צדקה]. ק. איזה בגד מיוחד מבוגרים לובשים ביום כיפור (ויש גם בר"ה) [קיטל]. ר. על פי מה מקדשים את החודש והשנה [ראייה]. ש. מלכויות, זכרונות ו... [שופרות]. ת. איזו תפילה מיוחדת אומרים בראש השנה ברחוב [תשלך].

חידות תורניות: א. שתי מצוות שלפעמים יש עליהן 5 ברכות, לפעמים 4, לפעמים 3, לפעמים 2, ולפעמים 1? ב. ברכה שמברכים רק ביום רביעי? ג. היכן מצינו מאמר חז"ל לדינא שנוהג רק בשבת שובה? ד. איך יכול להיות שיתקע בשופר ויקיים מצוות תקיעה ויעבור עבירה (לא בשבת)? ה. מה המכנה המשותף בין שרה רחל וחנה לגבי ראש השנה? ו. לאיזה דין שופר ביו"ט יותר חמור משופר בשבת? ז. איך יתכן דבר הבא מטמא והוא טהור? ח. מה אסור כל השנה ומותר ביו"כ? ט. איזה בעל תוקע שתקע והוציא עצמו ואחרים, לא יכול לתקוע שוב להוציא אחרים? י. על מה כל השנה לא עונים אמן ואילו בר"ה וביו"כ עונה? יא. איך יתכן שעיי אכילת גבינה ינצל ממיתה? יב. כיצד יתכן אדם שיצטרך לשמוע פעמיים שופר בר"ה? יג. איך יתכן חמישה ימים ברצף שלא קוראים בהם הלל וקוראים בתורה? יד. איך יתכן פרשה שלימה שקוראים אותה פעמיים בשנה? טו. איזה דבר נמצא בכל פינה, צומח ולא באדמה, ומברכים עליו בר"ה? טז. איפה מוזכר בתורה פעם בפירוש ופעם ברמז שתשרי זה תחילת השנה (למרות שבתורה תשרי זה החודש השביעי)? יז. מניין הכבשים בחג הסוכות? יח. איך יתכן שבת בשחרית ובמנחה אותה הקריאה? יט. היכן בר"ה תקעו בשופר אחד פלוס שתי חצוצרות? כ. איך יתכן חמש קריאות שונות לגמרי יום אחרי יום? כא. שני לילות רצופים שלובשים

בהם טלית? **כב.** ביום כיפור אסורה מילה שלא בזמנה. מי בכל זאת נימול אף שלא היה בן שמונה ימים? **כג.** מה עושים בראש השנה להזכיר את ברכת יצחק ליעקב? **כד.** למה שימש פעם השופר חוץ מראש השנה? **כה.** מה משליכים בחודש תשרי? **כו.** מי מכשיר בגלל שהוא עקום? **כז.** איך יתכן יום כיפור ביא יב תשרי? **כח.** היכן תוסי' בשבת מזכיר את שבת שובה?

חידון תשרי: כט. מה פירוש המילה "מורביות"? **ל.** מתי הלכו לקלפי בחודש תשרי? **לא.** איזו מצווה מקיימים עם פסולת? **לב.** איזה שוטה אינו ראוי למצווה? **לג.** איזה פשוט הוא חלק מהמצווה? **לד.** מתי מסתכלים על דמות הקשת בתוך הענן? **לה.** מתי יישנים בחדר האוכל? **לו.** מה מוקצה גם לא בשבת ויו"ט? **לז.** איפה שומעים גם את השקט? **לח.** איזה חג אינו חג?

קצת חידות לסוכות: נ. כיצד יתכן שני בני אדם יושבים בסוכה אחד יצא יד"ח, וחברו שעל ידו נחשב כאוכל מחוץ לסוכה או כשוטה? הרבה תירוצים. **נא.** באיזה הלכה שווים סוכה ותפילין? **נב.** אתרוג פסול כיצד יתכן שאם ימצא בו נקודה שחורה יוכשר? **נג.** כיצד יתכן סוכה שיש ימים שהיא פסולה ויש ימים שהיא כשרה? **נד.** כיצד יתכן שאדם יאכל בסוכה כשרה כדת וכדין והוא לא מצטער ונחשב שאוכל מחוץ לסוכה? **נה.** כיצד שייך להכשיר סוכה פסולה ע"י דיבור? **נו.** אתרוג החסר פסול, איך יתכן שאם יתחסר ממנו עוד הוא יוכשר? **נז.** איזה אתרוג כשר רק במקום מסויים? **נח.** כשרוצה לשתות, מתי מחוייב לשתות דווקא בסוכה? **נט.** מתי בונים סוכה לצורך יו"כ? **ס.** איך יתכן שסוכה תוכשר ע"י סכך פסול?

חידות לבוגרים. (מתוך ספר כי היא חכמתכם. ופיצוחים). סא. פעם הגיע לרבה של ירושלים רבי שמואל סלנט אישה שתבעה את חברתה לדין תורה, וכך היא סיפרה. אני עמלתי קשה על עשיית כביסה, ובסיום הנחתי הכל בסלסלה ונכנסתי לביתי כשחזרתי אני מגלה ששכנתי חמדה לה את כל הסלסלה ולקחה זאת לעצמה, ואילו חברתה טוענת להד"ם. הכביסה שלי והיא סתם מתנפלת עלי והמוציא מחבירו עליו הראיה. רבי שמואל שהיה חד עין ראה שניכרים דברי הראשונה כאמת, אך הדין לא מאפשר להוציא מידה של השנייה. מה עשה בשביל להוכיח לעין כל שהשנייה לא צודקת? **סב.** שאלה מהרב מברסק: אדם שנטה למות בעוד אשתו מעוברת ר"ל כתב בצוואתו לבניו כך, כל רכושי ינתן לאשתי ולוולד שיוולד, אם תלד בן הוא יקבל פי שניים ממנה. אם תלד בת היא תקבל מחצית ממנה. והנה ילדה אשתו תאומים בן ובת איך יקיים הצוואה באופן שלא יסתור לרצון הבעל? **סג.** טבלת שוקולד המכילה 48 קוביות ורוצה לפרק לריבועים בודדים במקרה שיקח כל פעם חלק שיחלקו לשניים, כמה מהלכים יצטרך בשביל להשלים המשימה באופן הכי קצר?

חידות לשאול את הילדים. סד. צירופים למילה ראש? **סה.** איזה תפילה אומרים כל ראש חודש מלבד ר"ח תשרי? **סו.** איזה דברים הבאים מבעלי חיים משתמשים בהם בראש השנה? **סז.** מה צריך לאכול ביום ב' דר"ה שאין אפשרות שיאכל ביום הראשון? **סח.** מה ראש השנה השנה שונה באופן משמעותי מאוד מהשנים האחרונות? **סט.** איזה שם של בת הוא סימן בראש השנה? **ע.** מאיזה פרי אוכלים ממנו את מה שלא מצינו שאוכלים בשאר הפירות? **עא.** איזה בעל חיים אכל יונה? **עב.** איזה פרות בתוספת אות אחת נהפך להיות עוף בערב יום כיפור? **עג.** מה עושים בערב יום כיפור וזה נחשב שעשיתי מעשה הפוך? **עד.** איזה תוספת מוסיפים בתפילה ובברכת המזון בחודש תשרי והוא משתנה ארבע פעמים? **עה.** איזה בית לובשים ביום כיפור? **עו.** איזה שתי מילים אומרים בעשיית בחול כמאה פעמים בערך? **עז.** מה יש פעמיים בחודש תשרי? **עח.** מה אומרים כל יום ג'פ ובר"ה מוסיפים עוד פעמיים? **עט.** מה מסיימים בחודש תשרי וחוגגים ע"ז? **פ.** איזה מצווה עושים ע"י שדופקים על הריצפה? **פא.** איזה חתנים יש באחד מחגי תשרי?

תשובות לחידות: א. קידוש והבדלה - קידוש: חמש - יקנה"ז. ארבע-קידוש יו"ט סוכות (שהחיינו ולישב בסוכה). שלוש-קידוש יו"ט (שהחיינו). שתיים - קידוש רגיל. אחד - אם היו שותים יין מבעוד יום אינו אומר אלא קידוש בלבד. (רע"א ס"ד) הבדלה: חמש - יקנה"ז. ארבע-הבדלה רגילה. שלוש-הבדלה במוצאי יוה"כ. שתיים-מוצאי יו"ט. אחד-מבדיל מפלג המנחה באמצע הסעודה שכבר ברך הגפן (רצ"ג ס"ג) (רצ"ט ס"ב) **ב.** ברכת החמה. **ג.** שבת יב. הנכנס לבקר את החולה אומר שבת היא מלזעוק ואיתא שם (ע"ב) בתוסי' לחד מהתירוצים שהוא רק בשבת שובה דעדיין הוא תלוי ועומד. **ד.** אם תוקע ליד בהמה כדי להוליכה וכן בשביל לצאת יד"ח שופר, חייב משום מחמר. **ה.** שלושתם כתוב בחז"ל שנפקדו בר"ה. **ו.** לגבי להנות ממנו ע"י שסומך לו כלי וכדו', דביו"ט אסור כי הוקצה למצוותו, אבל בשבת שרי כי שרינן לצורך גופו ומקומו. **ז.** דבש הבא מדבורה ועיין בכורות ז: בטעם לזה. **ח.** קר"ש בעמידה. ברוך שם בקר"ש בקול. שמו"ע יחף. **ט.** גר אין לו ערבות. **י.** המתפלל זתפילת לחש בקול אין עונים אחריו אמן מלבד בר"ה וי"כ. **יא.** בן סורר שנהרג על אכילת בשר זה דווקא אם לא היה איסור נוסף באכילתו. **יב.** חצי עבד שנשתחרר בר"ה. **יג.** ר"ה שחל בחמישי. **יד.** השנה, (וכן היה בשנת תש"פ) קראו וילך בשבת שובה. ושוב קראו בשבת לפני ר"ה. **טו.** קרן. **טז.** חג האסיף לתקופת השנה, וברש"י תחילת שנה כי תשא. **יז.** 114. **יח.** כששמחת תורה בשבת. **יט.** בבית המקדש. **כ.** ראש השנה ביום חמישי. **כא.** יו"כ ומוצאי יו"כ. **כב.** אברהם נימול ביום כיפור. **כג.** רמ"א תקפג לאכול תפוח בדבש וביאר הגר"א להזכיר ברכת יצחק ליעקב שאמר לו ריח בני כריח שדה תפוחים. **כד.** קריאה למלחמה (שמואל א יג) חרם על אדם ע"י ב"ד (מ"ק טז) ליווי ארון הברית ומשיחת מלך (שמואל ב טז). **כה.** תשליך. הרמ"א כותב שנהגו להשליך מים של הכפרות על הגג. וכן יש שנהגו להשליך ערבות על

הארון קודש. **כו.** דופן עקומה. **כז.** חולין דף קא שעת השמד. **כח.** תוס' שבת יב: **כט.** נטיעות (רש"י סוכה מג:). **ל.** "טרף בקלפי" ביוה"כ. **לא.** פסולת גורן ויקב לסוכה. **לב.** הדס שוטה. **לג.** תקיעה פשוטה. **לד.** "כדמות הקשת בתוך הענן - מראה כהן". **לה.** בסוכה. **לו.** עצי הסוכה הם מוקצה כל שבעה. **לז.** בבי"ד של מעלה: "יכול דממה דקה ישמע". **לח.** איסרו חג. **נ.** או שאחד מצטער ואחד לא. או ששניהם מצטערים אחד יש לו מקום אחר שיכול ללכת שם ולא יצטער ולשני אין. או אחד כיוון ואחד היה בטוח שהוא בבית ולא כיוון כלל הוי כאוכל חוץ לסוכה. או אחד שולחנו בבית ואחד שולחנו בפנים. או ששניהם שולחנם בבית רק אחד זה אישה ואישה אין גזירה שמא תמשך כי לא חייבת בסוכה. או אחד קיבל ע"ע החג בשעה מוקדמת וחברו לא. **נא.** בשניהם אסור שינת ארעי. **נב.** מנומר, ונוסף נקודה שחורה שהפכה הנקודות לכתם הר"ז כשר תרמ"ח ט-י. **נג.** סוכה עם שתי דפנות ולחי, בשבת הסוכה מוכשרת מדין מיגו דהוי דופן לעניין שבת כמבואר בגמ'. **נד.** כשלא כיוון כלל ולא הרגיש שיושב בסוכה לכו"ע הוי כאוכל חוץ לסוכה שצריכה כוונה. **נה.** כשהיא גבוהה עשרים ונתמעט בעפר, אינו בטל עד שיאמר ויבטלנו בפה. **נו.** כשנגס בו עכבר אם יטול מקום הנגיסה יוכשר. **נז.** מעשר שני סוכה לד. **נח.** באמצע הסעודה. **נט.** מובא ביומא כששלחו השעיר לעזאזל בנו סוכות כדי שהשליח ינוח שם. **ס.** אוויר פוסל בג"ט, וסכך פסול פוסל רק בד"א. **סא.** אמר הוציאו את שתי הנשים והשאירו כאן את הכביסה, וביקש מבני ביתו שיוסיפו כמה דברים מביתו לסל הכביסה, והנה הוא קרא לראשונה שמיד זיהתה שיש דברים שהם לא שלה ואילו השנייה אמרה הכל שלה מיד גילה את רמאותה. **סב.** יחלק הירושה לשבעה חלקים שווים, יתן 4 לבן, 2 לאישה. אחד לבת, כי מטרת האיש היתה שלאישה יהיה חצי מהבן ופי שנים מהבת. **סג.** לעולם הוא יזדקק ל-47 מהלכים. **סד.** ראש השנה. ראש של דג. ראש חודש. ראש ישיבה. ראש כולל. ראש הממשלה. ועוד רבים. **סה.** ל"א הלל. **סו.** ראש של דג. שופר. דבש. **סז.** פרי חדש בשביל לצאת בשהחיינו. **סח.** שלא תוקעים בשופר ביום הראשון. **סט.** תמר. **ע.** גרעניים של רימון לא אוכלים גרעניים של שאר הפירות. **עא.** יונה הנביא נבלע ע"י הדג. **עב.** כפרות ע"י תרנגול. **עג.** כל האוכל בתשיעי ומתענה בעשירי כאילו התענה תשיעי ועשירי. **עד.** יעלה ויבוא ביום הזיכרון הזה, ביום הכיפורים הזה, ביום חג הסוכות הזה, ביום שמיני חג העצרת הזה. **עה.** נעלי בית. **עו.** אבינו מלכינו. **עז.** צום. **עח.** עלינו לשבח בלחש וחזהש"ץ במוסף של ר"ה. **עט.** מסיימים את התורה בשמחת תורה. **פ.** חביטת ערבות. **פא.** חתן תורה וחתן בראשית.

מדור זה יש להימנע מלקרוא בשבת: רעיונות שנשלחו השבוע ובהם פתרונות לבעיות שהובאו בשבועות קודמים. אין לנו אחריות על הנכתב כאן: א. צינון תקופה ממושכת: יתכן שזה נובע מאלרגיה ניתן לקחת תרסיס לאף "אבאמיס" (דרוש מרשם) מחולל פלאים! **ועוד כתבו:** ויטמין c עוצמתי שמאד עוזר 0527671073. שיטה מוכחת ובדוקה איך שומרים על ערבות טריות ורעננות לאורך חג הסוכות - לשים את הערבות עומדות במקרר בתוך שקית עם קצת מים (שקית של הערבות/הדסים/לולב), לפני התפילה מוציאים ולאחריה מחזירים. בהושענה רבא הלבולב עדיין עומד זקוף וטרי! **ועוד:** להכניס כל יום למקרר וגם בתפילה להשתמש בנרטיק וואקום, ועוד עצה טובה שאני עושה כל שנה ובהושענה רבה הערבות נראים ממש כביום הראשון לעטוף את ההדסים והערבות במטלית בין לח לרטוב מראשם ועד סופם (שלא יציץ כלום), [יש להיזהר שהמטלית לא תיגע בתחתית הלולב שכן הלולב יכול ג"כ לקבל חיות מזה ולהתחיל להפתח, וכן אין להשתמש בקושיקלך זה יתקרב], ומעל המטלית לעטוף עם נייר כסף שלא יראו את המטלית בכלל **ועוד כתבו:** הנסיון שלי הוא בעזרת בקבוקוני מיהדרין ובתוך נרטיק נילון טוב כדי לשמור על לחות כללית **ועוד כתבו:** להוציא את הלולב מהקושישלה כל יום אחרי השימוש, להרטיב את עלי הערבות בחלקן העליון במעט מים, להכניס אותם עם הקושישלה בשקית (אפשר בזו שקנו את הערבות), ולהניח במקרר למטה. כך יישאר טרי ורענן. (חשוב שהקושישלה לא יהיה רטוב כדי שלא יקבל עובש). **ועוד כתבו:** כל יום לאחר התפילה לפרק מהלולב ולהשרות בגיגית עם מים (או באמבטיית תינוק) עד למחרת בבוקר. מומלץ גם את ההדסים באותה גיגית **ועוד כתבו:** יש אפשרות לקנות בקבוקון קטן עם חור שמתלבש מתחת לערבה, כל יום צריך למלאות בו מים, זה מספיק עד הושענא רבה, בהושענא רבה צריך כבר לקנות חדש כך שמבחינה כספית אין הבדל, אבל זה שומר על טריות הערבות עד הושענא רבה. **ג. צליפת שוטי- אין לנו רעיון לטיפול אבל ידוע לנו שאפשר לקבל על זה כסף מביטוח לאומי אם נגרם ירידה בכושר עבודה. אפשר להתייעץ עם עזר מציון. ועוד כתבו:** יש ספר, מאחורי כאב הגב, הספר מדבר על התוצאות הפסיכוסומטיות שביניהן גם תופעת צריפת שוט, ניתן לקנות את הספר שבהוצאת המודיע בחנויות אור החיים, קוראים פעם פעמיים את הספר ורואים פלאים. בכל הקשור בכאבי גב וכאבים שהם תופעה גוף ונפש **ד. תת פעילות בלוטת התריס- בי פולן מאד עוזר לאיזון תת ויתר פעילות, 0527671073 ה.** לגבי שבר בשיניים קדמיות ממליץ מנסיון אישי ומסבל רב א. לא להתתן עם זה כי זה עלול להביא בעיות נוספות ב. בשום פנים ואופן לא לטפל במרפאות שיניים של קופות החולים טיפול מסוג זה ואם בכל זאת רוצים זול עדיף ללכת למרפאת הסטודנטים של הדסה עין כרם ו. **המלצות לחברת מעליות עם היתר עסקא שנותנת שירות מצוין במחיר הוגן אני ממליץ בחום על "יוסי מעליות". ז. בעל תוקע איך להתאמן בלי להרעיש:** יש מוצר מיוחד לחצוצרה וכדו' שמנמך את הקול, והוא בצורת עיגול. תברר בחנות כלי נגינה אמינה האם יש משהו מתאים לצורה של השופר. **ועוד כתבו:** הכי רצוי להתאמן בחדר אטום לגמרי הקול בחוץ חלוש לגמרי וכן בחדר פנימי סגור היטיב ללא הרבה חלונות ועדיף לתוך חלל של ארון וכדו' ח. בנוגע לאוזניות שלא שומעים בהם טוב, לי היה אוזניות של חברת

'אנקר' עם אותה הבעיה, מסתבר שיש אתר במחשב שמחברים את האוזניות ואפשר לשנות את העוצמה בהגדרות. בחלק מהחברות האתר הוא באנגלית. בהצלחה. ט. לגבי שיחזור נתונים מכרטיס יש תוכנה שנקראת R-STUDIO היא הכי טובה בשוק לשיחזור י. ולגבי מצלמה G7 לעשות תפריט בעברית - לכאורה אם מעדכנים את הגירסה של המצלמה זה אמור להיות בעברית יש בקנון גירסא עדכנית להורדה עם הוראות התורה חסה: בקשות עזרה וסיוע שנשלחו ע"י הקוראים, למי שיש פתרונות או רעיונות לשלוח ע"מ לסייע לציבור מתבקש לשלוח למייל שבסוף העלון והקב"ה יחזיר לו בכפלים: א. מחפש עצה על קריסה ברגליים (שהרגליים שוקעות באיזור הקרסול לכיוון פנימה ממש בצורה דרסטית) מדרסים לא עזרו והמצב רק מחמיר ב. מחפש מידע על ניתוח חניכיים. ג. העבירו לי את חשבון הפנסיה מקופה אחת לשניה, האם זה פוגע בזכויותי, צריך לבדוק ולעשות משהו? ד. מה הפתרון לעיפות גדולה בבוקר מיד אחרי הקימה מהשינה עד כדי הירדמות כל הזמן אפילו בעמידה.

המדור הגיגים לתועלת לא יוצא בימים הנוראים

היכן ניתן להשיג את העלון

לקבלת העלון באופן אוטומטי יש לשלוח מייל עם המילה 'הצטרפות' לכתובת זו alonalon+subscribe@googlegroups.com ולאחר מכן תקבלו הודעה, יש להשיב תשובה למייל שקיבלתם, ותקבלו אישור שצורפתם.

הודעות תגובות רעיונות פתרונות למערכת העלון יש לשלוח למייל זה 1@1alon.com ניתן להשיג בכתב גדול במייל הנ"ל.

חדש ניתן לקבל את העלון בפקס לקבלת העלון בפקס יש להתקשר למס' 023132641 ולהקיש 1 ואז להקיש קוד עלון שמספרו 1010 ואז שוב 1

כמו"כ יהיה ניתן להשיג עלונים בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23.

מקומות נוספים שבהם ניתן להשיג את העלון התפרסמו בשבועות קודמים

בחדש תשרי לא יוצא עלון. העלון הבא ייצא אי"ה לקראת פרשת נח תשפ"ז